

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Bakalářská práce

ROZVOJ HUDEBNOSTI POMOCÍ HRY NA AKORDEON

Autor práce: Michaela Musilová

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Karel Ochozka

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: 3

2023

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

24.3.2023

Michaela Musilová

Poděkování

Děkuji panu Mgr. Karlu Ochozkovi za odborné vedení práce, věcné připomínky, dobré rady a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce. Dále bych tímto chtěla poděkovat Mgr. Simoně Plašilové, která mi velmi pomohla při psaní bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD	5
1 KLASIFIKACE HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ	6
2 AKORDEON	7
1.1 Pojem harmonika, akordeon	7
1.2 Typy akordeonu	8
1.3 Stavba akordeonu.....	9
2 HISTORIE AKORDEONU	11
2.1 Předchůdci akordeonu.....	11
2.2 Vymezení období vývoje	12
2.3 Akordeon v českých zemích	13
3 HUDEBNOST A HUDEBNÍ VÝVOJ DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	14
3.1 Hudebnost	14
3.2 Hudební vývoj dítěte předškolního věku	14
3.3 Předškolní věk a MŠ	16
4 HUDEBNÍ ROZVOJ V MŠ	17
2.1 Hudební činnosti v MŠ	17
5 HUDEBNÍ ČINNOSTI V MŠ S VYUŽITÍM AKORDEONU	21
5.1 MŠ Sluníčko	21
5.2 Třída Sovičky.....	21
5.3 Hudební činnosti ve třídě Soviček	22
ZÁVĚR	36
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	37
SEZNAM PŘÍLOH.....	39
PŘÍLOHY	40
ABSTRAKT	46
ABSTRACT.....	47

ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá rozvojem hudebnosti předškolních dětí s využitím hry na akordeon. Téma bylo zvoleno na základě autorčiny profese a její celoživotní lásky k hudbě. Autorka hraje na několik hudebních nástrojů a akordeon je jeden z jejích nejoblíbenějších. Je zaměstnána v mateřské škole a jako pedagog si uvědomuje potřebu rozvíjet v dětech kladný vztah k hudbě. Denně při své práci s dětmi využívá nejrůznější hudební činnosti a svým působením se snaží lásku k hudbě předávat dál.

Cílem bakalářské práce je přiblížit hudební nástroj akordeon všem, kteří o něm doposud nemají mnoho informací či jej vůbec neznají. Dalším cílem je seznámit čtenáře s možností využití tohoto nástroje při hudebních činnostech s předškolními dětmi v mateřské škole.

Bakalářská práce se skládá z šesti hlavních kapitol, které jsou dále členěny na jednotlivé podkapitoly. První kapitola teoretické části je věnována klasifikaci hudebních nástrojů a jejich dělení. Ve druhé kapitole je představen samotný hudební nástroj akordeon. V podkapitolách jsou objasněny pojmy harmonika a akordeon, dále jsou zde uvedeny typy akordeonu a popsána jeho stavba a základní části. Třetí kapitola je zaměřena na historii akordeonu. Jednotlivé podkapitoly seznamují s předchůdci akordeonu, vymezují období vývoje tohoto hudebního nástroje a představují akordeon v kontextu českých zemích. Čtvrtá kapitola se věnuje hudebnosti a hudebnímu vývoji dítěte. V podkapitolách je vysvětlen pojem hudebnost, zmíněny jsou poznatky o hudebním vývoji dítěte předškolního věku a krátce je pojednáno o předškolním věku ve spojitosti s mateřskou školou. Pátá kapitola teoretické části se zabývá hudebním rozvojem dětí v mateřské škole a popisuje nejčastěji provozované hudební činnosti, které hudební rozvoj dětí podporují. Poslední, šestá kapitola představuje konkrétní hudební činnosti v mateřské škole, které vytvořila autorka bakalářské práce. Jejich cílem je rozvíjet hudebnost předškolních dětí, a to právě s využitím akordeonu. V první podkapitole je ve stručnosti představena mateřská škola, ve které je autorka bakalářské práce zaměstnána. Druhá podkapitola krátce charakterizuje třídu předškolních dětí, ve které autorka působí, složení třídy, zaměření a materiální vybavení třídy. Ve třetí, nejobsáhlejší podkapitole jsou rozpracovány hudební činnosti, které autorka vytvořila. Jejich účelem je hudebně rozvíjet děti. Autorka se také snaží poukázat na to, že hudební nástroj akordeon lze v mateřské škole výborně využít a s jeho pomocí tak v dětech rozvíjet hudebnost a pozitivní vztah k hudbě.

1 KLASIFIKACE HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ

Věda zabývající se hudebními nástroji se nazývá organologie. Její obory zkoumají staré i moderní hudební nástroje, zabývají se hrou na hudební nástroje, zaměřují se na technický vývoj a konstrukce jednotlivých nástrojů. Součástí organologie je i klasifikace hudebních nástrojů. Vědecké třídění hudebních nástrojů vychází z předem určených historických, technických či interpretačních kritérií. Podle vzájemných podobností nebo naopak odlišností jsou pak hudební nástroje řazeny do jednotlivých skupin.

Z výše uvedeného vyplývá, že při dělení hudebních nástrojů neexistuje jediný univerzální postup. Například Kurfürst ve své publikaci vyzdvihuje následující kritérium: „Z velkého množství klasifikačních kritérií hudebních nástrojů je jedno z nejdůležitějších to, které vyplývá z pohledu na ně jako na akustické zdroje.“¹

První známé historické dělení hudebních nástrojů pochází z 2. století našeho letopočtu. Jeho zakladatelem byl Níkomachos z Gerasy, který nástroje rozdělil na dechové, strunné, bicí a lidský hlas.² V dnešní době se nejčastěji setkáme s tímto dělením:

- strunné nástroje (chordofonní),
- dechové nástroje (aerofonní),
- bicí nástroje (idiofonní).

Strunné nástroje (chordofonní):

- a) smyčcové – housle, viola, violoncello,
- b) drnkací – harfa, loutna, kytara, mandolína, banjo, cembalo,
- c) úderné – klavír, piano, cimbál.

Dechové nástroje (aerofonní):

- a) dřevěné – flétna podélná, příčná, malá, klarinety, basový klarinet, saxofon, hoboj, anglický roh, fagot, kontrafagot,
- b) žest'ové – přirozený roh, trubka, tuba, lesní roh, pozoun,
- c) vícehlasé – varhany, harmonium, akordeon, foukací harmonika, dudy.

Bicí nástroje (idiofonní):

- a) dřevěné – xylofon, kastaněty, marimbafon, maracas,
- b) kovové – zvonkohra, gong, vibrafon, triangl, zvonky, rolničky.³

¹ KURFÜRST, P. *Základy hudební akustiky*. s. 17.

² Srov. KURFÜRST, P. *Hudební nástroje*. s. 737.

³ Srov. Tamtéž, s. 86-88.

2 AKORDEON

Akordeon je harmonikový tahací nástroj s významným hudebním uplatněním ve všech hudebních oblastech. Patří mezi vícehlasé dechové (aerofonní) nástroje. Konstrukčně se jedná o velice složitý hudební nástroj, který obsahuje stovky součástek z nejrůznějších materiálů. Je velmi náchylný na prudké změny teplot, vlhkost a prašné prostředí.

Tóny akordeonu vznikají kmitavým pohybem kovových jazýčků (hlásků). Kmitání jazýčků je způsobeno prouděním vzduchu, jenž se do jazýčků vhání pomocí tahu měchu, případně hráčovým ústním zásobováním. Každý tón harmonikových nástrojů je nejčastěji vybaven dvěma hlásky. Oba jsou rozechvívány jiným způsobem, první při nasávání vzduchu, druhý při jeho vytlačování. Při pohybu měchu v obou směrech (ven i dovnitř) zaznívá při stisku stejné klávesy či knoflíku i stejný tón. Proto akordeon nazýváme chromatickým hudebním nástrojem.⁴

1.1 Pojem harmonika, akordeon

Název „akordeon“ pochází ze začátku 19. století. V roce 1829 si dal Cyrill Demian, vídeňský výrobce hudebních nástrojů, patentovat nový nástroj, který nazval Accordion. Tento nástroj vznikl zdokonalením Buschmannovy handäoliny (vynalezené roku 1822), což byl první nástroj skupiny hudebních nástrojů založených na stejném principu, kdy několik knoflíků ovládá vždy celý durový akord (trojzvuk).⁵

Od názvu akordeon se ale v některých zemích na nějakou dobu upustilo, přestože si tyto nástroje uchovaly schopnost akordického doprovodu pomocí mechanicky vázaných (fixovaných) akordů. Především v rusky a německy mluvících oblastech se ujal název harmonika (die Handharmonika, garmonika). Název harmonika se ujal i v českých zemích.

V letech 1780 až 1830 byly za harmoniky označovány jisté skupiny frikčních nástrojů, kam bylo možné zařadit například euphon, melodion, terpodion, panmelodion nebo Franklinovu skleněnou harmoniku. Je nutné upozornit, že tyto nástroje byly založeny na odlišném principu.⁶

⁴ Srov. VIČAR, J. *Akordeon a jeho hudební uplatnění*. s. 9–10.

⁵ Srov. Tamtéž, s. 9.

⁶ Srov. Tamtéž, s. 9.

U tahacích harmonikových nástrojů je podstatné, zda jde o nástroje chromatické nebo diatonické. Laická veřejnost považuje akordeon a harmoniku za totéž, nicméně tyto nástroje se od sebe odlišují. Akordeon je chromatický nástroj, kdy každá klávesa a knoflík zní stejným tónem při otevírání i zavírání měchu. Proto se nástroje osazují dvěma hlasy tak, aby jeden hrál při otáčení měchu směrem dovnitř a druhý směrem ven. Harmonika je oproti akordeonu nástroj diatonický, to znamená, že při otevírání měchu zní pod jednou klávesou nebo knoflíkem rozdílné tóny.

Rozdíl mezi akordeonem a harmonikou je především ve změně výšek tónů podle směru pohybu měchu. U akordeonu ke změně výšek, jak je již uvedeno, nedochází (ten vydává pořád stejnou výšku), na rozdíl od harmoniky, kde ke změně dochází.

1.2 Typy akordeonu

Mezi akordeony rozlišujeme dva typy akordeonů:

- Klávesový akordeon neboli pianovka
- Knoflíkový akordeon neboli chromatika

Již samotné názvy jednotlivých typů akordeonů naznačují rozdíly mezi nimi. Klávesový akordeon má na své pravé straně umístěny klávesy, tzv. klaviaturu, s rozsahem od dvou do tří oktáv. Na levé straně tohoto typu akordeonu jsou umístěny basy (viz příloha č. I)

Knoflíkový akordeon, jak napovídá jeho název, má na pravé straně místo kláves několik řad knoflíků a na levé straně jsou také basy, stejně jako u akordeonu klávesového (viz příloha č. II)

U knoflíkových akordeonů se můžeme setkat hned s několika systémy řazení knoflíků na klaviatuře.⁷ Nejčastější z nich jsou takzvaný B-systém (zvaný taky B-Griff) a C-systém (C-Griff). U obou těchto typů jsou knoflíky uspořádány ve třech základních řadách a jedné až dvou řadách pomocných, které jsou opakováním první a druhé řady. Nejmenší typ nástroje má tři řady, větší čtyři a největší celkem pět řad.

Oba druhy akordeonů (klávesové i knoflíkové) se často rozdělují podle počtu basů. Nejčastěji to jsou nástroje se 60, 72, 80 nebo 120 basy. Akordeon se 60 basy je svým rozměrem i rozsahem poměrně malým nástrojem. Basový hmatník má ohraničený základními basy Des a Fis a zcela mu chybí řada zmenšených akordů. Totožný rozsah má

⁷ Srov. BEZPALCOVÁ, J. *Škola hry na knoflíkový akordeon*. s. 4.

i nástroj se 72 basy, který již ale obsahuje navíc i řadu příslušných zmenšených akordů. Také akordeony s 80 basy a 96 basy mají stejný rozsah basů. Rozdíl mezi nimi je jen v řadě zmenšených akordů, která u 80basového nástroje chybí. Největší svým basovým rozsahem, ale i rozměry, je akordeon se 120 basy. Oproti 96basovému nástroji má z každé strany hmatníku navíc ještě dva tóny s akordy (z jedné strany Dis + Ais a z druhé strany Fes + Heses).⁸

Jak již bylo výše zmíněno, akordeony se liší nejen počty basů, ale také svými rozměry. Vyrábí se v několika velikostech tak, aby hráči odpovídala velikost akordeonu podle jeho tělesné výšky. Obecně platí, že knoflíkové akordeony jsou menší se širším korpusem a klávesové akordeony jsou vyšší, ale oproti knoflíkovým akordeonům mají korpus užší.

Nejmenší děti při hře na akordeon začínají s nejmenší velikostí tohoto hudebního nástroje a postupně s jejich růstem je třeba změnit i velikost akordeonu. Velikost akordeonu se také odráží na jeho hmotnosti, váha se pohybuje mezi 6–10 kg. V neposlední řadě může rozdíly způsobovat i cena, která se pohybuje od 15 000, - Kč až do 200 000, - Kč. Samozřejmě záleží na stavu akordeonu, jeho velikosti a značce.

1.3 Stavba akordeonu

Akordeon se skládá ze tří částí, které jsou složeny z přibližně 3 500 součástí.⁹ Tónový rozsah ani nástrojové parametry nelze definovat obecně, jelikož nejsou pro akordeon mezinárodně sjednocené, ale jednotlivé části akordeonu se nemění.

Akordeon je složen z těchto hlavních částí:

- diskant,
- basy,
- měch.

Diskant

Diskant je melodická část akordeonu, nacházející se na pravé straně. Nazývá se svrškem a ovládá se pravou rukou. Z důvodu využívání dvojřádkového systému notační osnovy je horní část určena pro melodickou část akordeonu, kterou označuje houslovým klíčem. Diskant se skládá z hmatové a mechanické části a hmatník rozlišuje dva druhy akordeonu.

⁸ Srov. BEZPALCOVÁ, J. *Škola hry na knoflíkový akordeon*. s. 5.

⁹ Srov. KORYČAN, L. *Akordeon. Konstrukce a stavba akordeonu*. s. 16.

Basy

Basy neboli doprovodná část pracuje na mechanicky stejném principu jako melodická část akordeonu. Je ale mnohem složitější. Část basovou tvoří basové knoflíky, které jsou uspořádané ve dvou až osmi řadách na levé straně akordeonu. Ovládá se levou rukou.

Měch

Měch je nedílnou součástí akordeonu. Je složen do hranatých záhybů a ty jsou překryty koženými proužky. Z obou stran měch obklopují skříňky. Ve skříňkách jsou uloženy dvojice kovových jazýčků. Tlak vzduchu, který je vyvolán pohybem měchu, vždy rozechvívá jeden z těchto jazýčků podle toho, jde-li o roztahování či stlačování měchu, čímž vzniká tón, který je stejný při pohybu měchu oběma směry, jde tedy o nástroj stejnozvučný¹⁰

Kromě těchto zmíněných částí je akordeon také ještě vybaven dvojicí řemenů, které slouží k upevnění nástroje k tělu hráče, a tím mu usnadňují hru.

¹⁰ Srov. KARNETOVÁ, H. *Hudební nástroje v souvislostech*. s. 85–86.

2 HISTORIE AKORDEONU

Akordeon má pestrou a zajímavou historii. Hned zpočátku svého vzniku se stal velmi oblíbeným hudebním nástrojem, a to u všech vrstev lidí. Spolu s rozmachem hudebního folklóru se rozšířil do všech zemí světa a stal se velice vyhledávaným nástrojem. Po celé Evropě vznikaly spolky hry na akordeon, které sdružovaly desítky tisíc hráčů z jednotlivých zemí. Snad největší popularitu získal akordeon v bývalém Sovětském svazu, kde se stal jedním z vůbec nejrozšířenějších hudebních nástrojů napříč věkovými skupinami.

Také u nás, v tehdejší Československu, byl neobyčejně oblíbený. Statistické údaje z let 1977–1978 dokazují, že akordeon byl u nás třetím nejrozšířenějším hudebním nástrojem hned za klavírem a houslemi.¹¹

2.1 Předchůdci akordeonu

Jak již bylo uvedeno, akordeon patří mezi dechové nástroje, které jednoduché průrazné jazýčky. Díky tomu je za jednoho z jeho předchůdců považován hudební nástroj šeng. Tento hudební nástroj se objevoval v Číně již v období před Kristem a s akordeonem měl společný základ, a to ve tvoření zvuku. Tehdy byl šeng v podstatě tvořen vydlabanou a vysušenou dýní, která sloužila jako vzduchová komora. Do komory byl přiváděn připevněným zobcem vzduch, součástí dýně byly bambusové píšťaly. Každá z píšťal měla kovový jazýček, který byl proudem vzduchu rozechvíván, čímž docházelo k vyvození požadovaného tónu.¹²

První zachovaný podrobnější popis mechanismu tvoření tónu za pomoci průrazných jazýčků pochází z roku 1619 a má souvislost s německým hudebním skladatelem M. Praetoriem. Objevování průrazného kovového jazýčku začíná poté od roku 1700, a to v souvislosti s vývojem mechanických nástrojů, tzv. automatofonů. Jedná se o nástroje, u nichž je k už hotovému systému přidáno cizí zařízení, jehož cílem je nahrazení lidské hry. Do činnosti je poté uvádí člověk, hodinový přístroj anebo elektrický motor. Za prvního představitele této hry je považován hrací válec.¹³

O další rozvoj průrazných jazýčků se zasloužili stavitelé varhan, například Kirsnik, Rackwitz, Heinrich a Vogler.

¹¹ Srov. VIČAR, J. *Akordeon a jeho hudební uplatnění*. s. 11–12.

¹² Srov. Tamtéž, s. 11–12.

¹³ Srov. BUCHNER, A. *Hudební automaty*. s. 19.

V letech 1780–1830 byl název harmonika používán pro všechny frikční (třecí) nástroje. Princip těchto nástrojů je založen na tření, a to nejčastěji za pomoci smyčce. K nejznámějším frikčním nástrojům patří Dietzův melodion, terpodium od J. D. Buschmanna, Chladnimův eufonion, Petřinova česká harmonika, a v neposlední řadě značně oblíbená Franklinova skleněná harmonika. V 18. —19. století docházelo ke zdokonalování hudebních nástrojů založených na principu průrazných jazýčků. Vznikaly další hudební nástroje s nejrůznějšími názvy. Byly to například orchestrion, který vyrobil Ch. G. Kratzensteinem, dále nástroje belloneon a salpingion, sestrojené G. Kaufmannem, uranium, vytvořené J. D. Buschmannem, melodikon, sestrojený P. Riffelsenem, harmonichord, sestavený F. Kaufmannem, nebo například panharmonikon, sestrojený J. N. Mälzelem.

2.2 Vymezení období vývoje

Vývoj akordeonu dělíme podle způsobů jeho hudebního uplatnění a jeho technického stavu na čtyři časové úseky:

První období – od vynalezení hudebního nástroje a jeho počátečního rozšíření (kolem roku 1830) až do konce 19. století. Nástroje se dostaly do většiny evropských zemí a uplatnění našly v oblasti městského a lidového folklóru.

Druhé období – od konce 19. století do dvacátých let 20. století. V tomto období se rozšiřoval chromatický knoflíkový akordeon, který se začal uplatňovat i v náročnější zábavné a poslechové hudbě.

Třetí období – od dvacátých let 20. století do konce druhé světové války. V Evropě a Severní Americe se v souvislosti s módními orchestry začal rozšiřovat pianový akordeon.

Čtvrté období – od konce druhé světové války do současnosti. Pro toto období je typické, že se akordeon stal předmětem zájmu soudobých skladatelů. Uplatňuje se v zábavní hudbě a tradičně je pevně spjat s hudbou širokých vrstev, hlavně jako nástroj hudebních amatérů.¹⁴

¹⁴ Srov. VIČAR, J. *Akordeon a jeho hudební uplatnění*. s. 45.

2.3 Akordeon v českých zemích

Do našich zemí se harmonikové nástroje nejspíše dostaly z Německa a Vídně. Akordeony a harmoniky se u nás, stejně jako v cizích zemích, nejdříve uplatnily v zábavné a lidové hudbě. Například na Slovensku pronikly až do tradičního vesnického folklóru, oproti Čechám a Moravě, kde se stal akordeon lidovým nástrojem pouze v širším slova smyslu. V Čechách vývoj a uplatnění akordeonu dělíme do třech časových období.

První období – toto období trvalo od vzniku nástroje do dvacátých let 20. století, kdy harmonika našla své uplatnění v lidové hudbě. Nejdříve výrobu nástrojů zprostředkovávali němečtí výrobci, čeští nástrojaři s vlastní výrobou začali až ve druhé polovině 19. století. Dle dochovaných dobových zdrojů působilo koncem 19. století na našem území více než dvacet výrobců harmonik, z nich přibližně polovinu tvořili čeští výrobci. Jejich počet se začal navyšovat. Od druhé poloviny 19. století se také začaly vydávat školy, které zachycovaly úroveň tehdejší hry na harmoniku, repertoár a způsoby hry na harmoniku. Vzrůstající počet těchto škol spolu s počtem skladeb byl důkazem velké lidové obliby tohoto hudebního nástroje. Na druhou stranu byla v této době společenská prestiž tohoto nástroje nízká a harmonikář byl považován jen za potulného hudebníka či flašinetáře. Uznání si získával postupně díky svému zdokonalování, vydáváním dalších škol, a především díky skladbám upravovaných pro akordeon.

Druhé období – toto období se datuje od dvacátých let 20. století do konce druhé světové války a neslo se v duchu rostoucího významu chromatických akordeonů. Nástroj se uplatňoval v lidové hudbě, později i v hudbě zábavní. Vznikaly nástrojařské dílny, na akordeon se začalo více hrát. Ve třicátých letech dokonce vznikl Svaz československých harmonikářů, který pořádal i soutěže. V té době, kdy se začala šířit jazzová hudba a tanec tango, se akordeon hojně využíval v orchestrech.

Třetí období – po druhé světové válce mnoho jazzových akordeonistů vymizelo. Soukromé firmy zaměřené na výrobu hudebních nástrojů zanikly, větší podniky byly znárodněny. Nástroj se ale přesto velice šířil. Jeho význam stále narůstal, ve čtyřicátých letech se pak stal důležitým doprovodným nástrojem v souborech vedle klavíru a kytary. O velkou oblibu tohoto nástroje se zasadili také skladatelé vážné hudby, kteří začali pro akordeon komponovat nové skladby či upravovat jiné skladby, etudy a cvičení. Okolo roku 1948 se pak začala na hudebních školách vyučovat hra na akordeon.¹⁵

¹⁵ Srov. VIČAR, J. *Akordeon a jeho hudební uplatnění*. s. 64–83.

3 HUDEBNOST A HUDEBNÍ VÝVOJ DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

3.1 Hudebnost

Pro hudebnost neexistuje přesná definice, která by tento pojem jednoznačně vystihovala. V odborné literatuře, ale i mezi laickou veřejností je hudebnost často zaměňována za muzikálnost, hudební nadání, vlohy, talent či hudební schopnosti. Hudebnost ale nemusí být jen souhrnem hudebních schopností, nadání a vloh jednotlivce, hudebnost člověka může představovat i to, jak hudbu přijímá, prožívá, vnímá, poslouchá atp.

Za základ hudebnosti je považován kladný vztah člověka k hudbě. Hudebnost se projevuje nejen provozovanými hudebními činnostmi, jako je např. zpěv nebo hra na hudební nástroj, ale i pouhou touhou po hudbě.

Hudebnost člověka je rozvíjena již od prenatálního věku. Nezpochybnitelný vliv na to má okolní, podnětné prostředí. Takovým prostředím je i mateřská škola, která svými činnostmi podporuje celkový rozvoj dítěte, tedy i ten hudební. *„Hudební aktivity rozvíjí i mnohé jiné oblasti. Mají vliv na komunikaci, tvořivost, podporují tvořivé myšlení a paměť. Hudební činnosti přispívají ke kultivaci osobnosti, ke kooperaci, k týmové spolupráci, toleranci, zodpovědnosti, úctě a vzájemnému respektu.“*¹⁶

3.2 Hudební vývoj dítěte předškolního věku

*„Hudební vývoj považujeme za neoddělitelnou složku lidské osobnosti...“*¹⁷

Hudební vývoj je proces poměrně stálých a nevratných změn v psychických strukturách jedince. Proces, který se odvíjí od jeho osobní vybavenosti, komunikaci s hudebním prostředím, na intenzitě a kvalitě hudebně výchovných podnětů. Hudební vývoj je nedílnou složkou lidské osobnosti a má své charakteristické rysy a zákonitosti.

Sedlák a Váňová vymezují stádia hudebního vývoje předškolního věku následovně:

- období nemluvněte a batolete – od narození do dovršení 3. roku,
- období návštěvy mateřské školy – od 4 do 6 let.¹⁸

Podrobněji představuje hudební vývoj dítěte Holas:

¹⁶ LIŠKOVÁ, M. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. s. 7.

¹⁷ SEDLÁK, F., VÁŇOVÁ, H. *Hudební psychologie pro učitele*. s. 355.

¹⁸ Srov. Tamtéž, s. 355.

Orientace ve zvukovém prostoru (prenatální období – první rok života):

- přizpůsobování jedince vnějšmu zvukovému prostoru,
- rozvoj sensorické a emocionální citlivosti na vnější a akustické podněty,
- první projevy úmyslné pozornosti vůči hudebním a akustickým podnětům,
- hledání zdroje zvuku,
- prvotní pohybové reakce na zvukové a hudební podněty,
- rozlišování zvukových a hudebních podnětů,
- rozvoj fonemického sluchu.

Orientace v tónovém prostoru:

Difúzní fáze (1,5–4 roky):

- napodobování metroritmické struktury vět, slov, říkadel,
- pokusy o samostatný řečový projev,
- osvojování základních senzomotorických dovedností,
- první základní imitační pokusy o pěvecký projev,
- formování základů tónové a hudební paměti,
- aktualizace vlohového základu pro rozvoj rytmického cítění,
- spontánní opakování jednoduchých rytmicko-melodických písní,
- počátky rytmické, později i intonačně správné reprodukce jednoduchých písní,
- první improvizací pokusy v oblasti rytmu a melodie,
- aktualizace vlohového základu pro rozvoj tonálního cítění,
- rozvoj hudební paměti a představivosti.

Srovnávací fáze (4–6 let):

- postupné vydělování základních hudebně výrazových prostředků (rychle x pomalu, vysoko x nízko, potichu x nahlas),
- rozvoj základních receptivních a reprodukčních schopností,
- vytváření základní soustavy hudebně výrazových prostředků a jejich posloupnosti,
- utváření a schopnost orientace v základních hudebně vyjadřovacích prostředcích na základě rozvoje hudební paměti a hudební představivosti,
- rozvoj schopnosti přiměřené hudebně pohybové reakce na změny ve struktuře hudebně výrazových prostředků,
- upevnění rytmického cítění,

- formování základů tonálního cítění jako schopnosti emocionálně rozlišovat a prožívat tonální funkce jednotlivých tónů v melodii
- rozvoj hudební paměti a hudební představivosti,
- rozvoj rytmického a tonálního cítění, kdy je dítě schopno samostatně rytmicky i intonačně správně pěvecké či nástrojové reprodukce písní a melodických úryvků.¹⁹

Hudební vývoj dítěte pokračuje i v dalším věku.

3.3 Předškolní věk a MŠ

Předškolní věk je obvykle vymezen obdobím od narození do šestého až sedmého roku dítěte. Toto období končí zahájením povinné školní docházky a nástupem do základní školy. Jedná se o hrubé časové vymezení, protože, každé dítě je individualitou a rozdíly mezi nimi bývají značné.²⁰

Výchovu a vzdělávání dítěte v jeho prvních letech zajišťují převážně rodiče. Později dítě začne navštěvovat MŠ, která je u nás považována za první vzdělávací instituci v systému veřejného vzdělávání. MŠ zabezpečuje celkový rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho citovém, rozumovém a tělesném rozvoji, na osvojení základních pravidel chování, na osvojení základních životních hodnot a mezilidských vztahů. MŠ rovněž zaujímá významnou roli v celkovém procesu socializace dítěte. Hlavním cílem předškolního vzdělávání je všestranný rozvoj osobnosti dítěte.

S rozvojem osobnosti dítěte v MŠ se pojí také i hudební rozvoj. K hudebnímu rozvoji dochází při dostatku hudebních podnětů z MŠ a významně se na něm podílí pedagog, jehož úkolem je zintenzivnit hudební činnost a ve spolupráci s rodiči přispět k rozvoji schopností, zájmů a postojů dítěte.²¹

Předškolní období je považováno za jednu z nejdůležitějších etap hudebního vývoje, proto by měl být v MŠ pozitivní vztah dítěte k hudbě podporován a rozvíjen.

¹⁹ Srov. HOLAS, M. *Hudební pedagogika*. s. 50–52.

²⁰ Srov. SEDLÁK, F., VÁŇOVÁ, H. *Hudební psychologie pro učitele*. s. 358.

²¹ Srov. ZEZULA, J., JANOVSÁ, O. *Hudební výchova v mateřské škole*. s. 51–52.

4 HUDEBNÍ ROZVOJ V MŠ

Předškolní vzdělávání dětí v České republice upravuje Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV), v němž jsou stanoveny hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku. Obsah RVP PV se vztahuje na výchovně vzdělávací činnosti realizované ve školských zařízeních, tedy mateřských školách, mateřských školách zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona, lesních mateřských školách a přípravných třídách základních škol. RVP PV představuje elementární vzdělanostní základ, na který navazuje další vzdělávání.

RVP PV je rozdělen do pěti vzdělávací oblastí:

- Dítě a jeho tělo,
- Dítě a jeho psychika,
- Dítě a ten druhý,
- Dítě a společnost,
- Dítě a svět.²²

Součástí těchto vzdělávacích oblastí jsou klíčové kompetence a vzdělávací cíle, které pro učitele MŠ představují vodítko, kam při vzdělávání dětí směřovat a o co usilovat. Snahou dobrého učitele je tyto kompetence a cíle naplňovat v co nejvyšší míře, přičemž hudební činnosti v MŠ jsou jedněmi z nástrojů, jak toho dosáhnout. Právě učitelé mateřských škol jsou totiž ti, kteří jako jedni z prvních utvářejí u dětí vztah k hudbě.²³

2.1 Hudební činnosti v MŠ

Přínos hudby pro děti předškolního věku je nesporný a hudebně zaměřené činnosti v předškolním vzdělávání zaujímají významné místo.

Hudba dítě stimuluje a pobízí k nejrůznějším činnostem. Hudba v dítěti vyvolává fantazii a motivuje jej dalším spontánním aktivitám, jako je napodobování nebo dětská tvořivost.²⁴ Díky hudbě a aktivitám při hudebních činnostech může dítě vyjádřit své emoce, a to nejen slovem či zpěvem, ale i pohybem. Hudební činnosti podporují dobrý zdravotní stav, pomáhají dětem uvědomovat si a ovládat vlastní tělo, naučit se správnému držení těla a správnému dýchání, zároveň jim pomáhají uvolnit psychické napětí.

²² Srov. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. s. 15–27.

²³ Srov. ČERTKOVÁ, T. *Hudební výchova jako součást vzdělání budoucích pedagogů mateřských škol*. s. 9.

²⁴ Srov. KRÁLOVÁ, E. et. al. *Hudební klima a dítě: Hudobná klima a diéta*. s. 51.

Hudební činnosti ovlivňují rozvoj hrubé a jemné motoriky. Rozvíjejí paměť, podporují pozornost, a v neposlední řadě komunikační a řečové dovednosti. „*Dítě ukončující předškolní vzdělávání se dokáže vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými prostředky (řečovými, výtvarnými, hudebními, dramatickými apod.)*.“²⁵

Při vhodných příležitostech navozují hudební činnosti v MŠ příjemnou a pohodovou atmosféru. Podporují v dětech tvořivost a mohou se stát skvělou motivací k ostatním činnostem. Hudba v dětech vyvolává spontánní radost a veselí, vhodně zvolené hudební činnosti přispívají k rozvoji sociálních vazeb a citových vztahů mezi nimi. Děti se při jednotlivých hudebních činnostech učí vzájemně komunikovat, respektovat jeden druhého, uvědomovat si sebe samé, ale i ostatní. Hudební aktivity vedou děti k vzájemné ohleduplnosti, toleranci a spolupráci, učí je naslouchat a respektovat názory druhých. Hudba a hudební činnosti také mohou přispívat ke snadnější adaptaci dítěte v MŠ. Hudba totiž dokáže ovlivnit nejen náladu jednotlivého dítěte, ale i celého kolektivu. Hudební činnosti mohou napomáhat i k prevenci psychopatologických jevů, mohou mít kladný vliv na poznávání správných hodnot v oblasti životních návyků a postojů, mohou se stát motivací k vhodnému využití volného času.

V MŠ je hudební rozvoj dětí nejčastěji realizován následujícími druhy hudebních činností:

- Pěvecké činnosti
- Poslechové činnosti
- Instrumentální činnosti
- Hudebně pohybové činnosti

Tyto činnosti by neměly být oddělovány, ale naopak kombinovány. Je vhodné je propojovat a společně s dalšími aktivitami tak cílit na rovnoměrný hudební vývoj dítěte předškolního věku.

Pěvecké činnosti

Pěvecké činnosti jsou v MŠ základem při realizaci hudebně výchovných procesů. Lidský hlas je považován za nejdokonalejší nástroj a zpěv, stejně jako řeč, je přirozeným lidským projevem. Zpěv slouží k celkovému rozvoji dětí a slouží pedagogům jako prostředek výchovy. Pěvecké činnosti vedou ke zdravému životnímu stylu, k pozitivnímu naladění dětí, slouží k relaxaci organismu dítěte při únavě, odvádí pozornost při změnách činností.

²⁵ *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. s. 12.

Pěveckými činnostmi se procvičuje artikulační aparát, rozšiřuje se slovní zásoba. Zpěv vede k prevenci řečových poruch. Jeho prostřednictvím se cvičí paměť a základní hudební schopnosti. Zpěv napomáhá uvolňovat komunikační bariéry, zbavuje stresu, pozitivně působí na psychiku, zklidňuje hyperaktivní děti. Po zdravotní stránce zpívání okysličuje organismus, posiluje plíce, krevní oběh a celkově zlepšuje imunitu.

Poslechové činnosti

Hlavním cílem poslechových činností v MŠ je rozvíjení hudebního sluchu, hudební sluchové představivosti, poslechových dovedností a také osvojování základních výrazových prostředků.²⁶ Poslechové činnosti bývají často spojeny s jinými činnostmi, a to nejen hudebními. Samotný poslech hudby je pro děti předškolního věku poměrně obtížný, v tomto věku děti dlouho neudrží pozornost, rychle se unaví, a proto bývají poslechové činnosti většinou spjaty s konkrétní jinou činností, jako je např. pohyb, dramatizace příběhu, kreslení a podobně. Dalším cílem těchto činností je, aby děti dokázaly vnímat hudbu pro její krásu a poznaly výrazové prostředky hudby, například tempo, rytmus nebo dynamiku skladby. Významnou součástí poslechových činností je i sluchová výchova, jejímž prostřednictvím jsou děti vedeny k soustředěnému vnímání. K poslechu jsou doporučovány skladby zvukomalebného charakteru, s výraznějším rytmem, rychlejším tempem a také se srozumitelným textem, který vyvolá u dětí konkrétní představy.

Instrumentální činnosti

Instrumentální činnosti v MŠ jsou založeny na přirozené dětské hře, díky ní děti za poznávají hudební nástroje a zkouší, jak co zní. Tyto nástroje se definují jako nástroje Orffova instrumentáře neboli Orffovy hudební nástroje. Hra s těmito jednoduchými hudebními nástroji u dětí rozvíjí schopnosti v hudební oblasti a nenásilně v nich podněcuje zájem o hudbu. Nástroje vyluzují nejrůznější zvuky a melodie, lehce se s nimi manipuluje, a to děti motivuje k dalším hudebním aktivitám. Děti sice s nástroji dokáží nejdříve vytvářet pouze hluk, ale při delším používání zvuky stále zdokonalují a sjednocují jejich rytmus. Tyto nástroje jsou často využívány i při vyprávění, při dramatizaci pohádek, při zpívání nebo recitaci písní a říkadel, případně při hudebně

²⁶ Srov. ZEZULA, J., JANOVSÁ, O. *Hudební výchova v mateřské škole*. s. 46.

pohybové výchově.²⁷ Hra na tyto hudební nástroje výrazně urychluje hudební rozvoj dětí a prohlubuje jejich hudební schopnosti.

Hudebně pohybové činnosti

„Podstatu hudebně pohybové výchovy tvoří spojení hudby s pohybem a spojení pohybu s hudbou. To znamená, že písně a jiné hudební formy jsou doplňovány jednoduchým tanečním pohybem – a naopak pohybová cvičení, pohybové a taneční hry, pohybová improvizace jsou spojeny s hudebním doprovodem.“²⁸

Pohyb je přirozeným projevem dítěte a hudebně pohybové činnosti jsou založeny na propojení hudby a pohybu dítěte. Aby mohly působit na všestranný rozvoj dítěte, musí být tyto dvě složky spolu v souladu. Hudebně pohybové činnosti vedou děti k pohybovému vyjádření a dodržování tempa a rytmu při doprovodné hudbě. Pomáhají u dětí vypěstovat přirozený, uvolněný a kultivovaný pohyb. Mimo jiné mají kladný vliv na psychiku dítěte, rozvíjejí dětskou paměť, rytmické cítění i prostorové vnímání.

²⁷ Srov. ZEZULA, J., JANOVSÁ, O. *Hudební výchova v mateřské škole*. s. 149.

²⁸ Tamtéž, s.176.

5 HUDEBNÍ ČINNOSTI V MŠ S VYUŽITÍM AKORDEONU

5.1 MŠ Sluníčko

MŠ Sluníčko se nachází v Praze, konkrétně v městské části zvané Újezd nad Lesy, okrajové části Prahy 9. MŠ Sluníčko je jednou ze čtyř státních mateřských škol v Újezdě nad Lesy. Tato MŠ byla původně součástí základní školy, od roku 2003 funguje samostatně. Zřizovatelem je městská část.

Od 1. 11. 2022 je MŠ přestěhována do nově postavené budovy. Maximální kapacita MŠ Sluníčko je 100 dětí, v současnosti je zde zapsáno 97 dětí. MŠ zajišťuje veškerou péči dětem převážně ve věku 3 až 6 let a dětem s odkladem školní docházky.

V MŠ se nachází čtyři nově zařízené, prostorné, plně a bezpečně vybavené třídy. Věkové složení tříd je většinou homogenní. K MŠ náleží vlastní zahrada, která je prostorná a vybavená moderními herními prvky. Výhodou MŠ je těsná blízkost Klánovického lesa, jehož prostředí MŠ často využívá při různých činnostech s dětmi.

Vzdělávací program MŠ je přizpůsoben požadavkům na harmonický rozvoj dítěte, základem je snaha o všestranný rozvoj osobnosti dítěte. V MŠ pracuje kolektiv, který se dětem snaží vždy připravit pestré, příjemné a zábavné dny. Ústřední aktivitou dětí je hra, která je provází celý den, prolíná se všemi činnostmi a je jí věnována mimořádná pozornost. Hlavním záměrem MŠ je podporovat u dětí zdravé sebevědomí, samostatnost, aktivitu, vytvářet podmínky pro radostnou atmosféru plnou důvěry, kamarádství, komunikace, empatie a individuálního přístupu. Dále je snahou podněcovat u dítěte jeho myšlení, asertivitu, a především vnímat každé dítě jako jedinečnou, neopakovatelnou bytost s vlastními schopnostmi, dovednostmi a potřebami.

5.2 Třída Sovičky

Ve třídě Soviček je ve školním roce 2022/23 zapsáno celkem 24 dětí. Převážná část dětí naplňuje předškolní povinnou docházku a je ve věku 5–6 let. V kolektivu je 11 dívek a 13 chlapců. Ve třídě působí dvě učitelky, jedna z nich je autorkou této bakalářské práce. V případě potřeby je k dispozici i asistent pedagoga či školní asistent. Autorka práce se svou kolegyní tvoří sehraný tým a společně pracují v jedné třídě již několik let. Obě jsou hudebnice a hrají na několik hudebních nástrojů. Hudební činnosti jsou zařazovány každý den. Děti jsou velice šikovné, zvědavé, snaživé a s nadšením se zapojují do nabízených aktivit. Protože jsou obě třídní učitelky hudebnicemi, je mnoho připravených aktivit

a činností spojeno právě s hudbou. K pestrosti třídních aktivit také napomáhá bohatá materiální vybavenost celé MŠ, a tedy i této třídy. Třída je dostatečně velká a prostorná pro všechny aktivity, nábytek je rozmístěn do koutků, které jsou různě zaměřeny. Ve třídě je kromě jiných i koutek hudby, v němž se nachází klavír, kytara, bubny, xylofony, dostatečné množství nástrojů Orffova instrumentáře a také jednoduché hudební nástroje, které si v průběhu roku děti samy vyrobí. Většina nástrojů je dětem k dispozici i při volné hře, tento koutek patří mezi nejoblíbenější a nejvyhledávanější.

5.3 Hudební činnosti ve třídě Soviček

Hudební činnosti ve třídě Soviček jsou přirozenou a nedílnou součástí celého dne v MŠ. Vzhledem k hudebnímu zaměření obou třídních učitelek jsou zařazovány do většiny aktivit, nejen dopoledne, ale i odpoledne. Hudební činnosti jsou součástí jak volných her dětí, tak i řízených činností nebo chviliek relaxace.

Hudební činnosti

Název: Seznámení s akordeonem

Místo: vnitřní prostor MŠ – třída Soviček.

Pomůcky: akordeon, puzzle, interaktivní tabule, lidové písně – Travička zelená, Když jsem husy pásala, Běží liška k Táboru, Prší, prší. Klasické skladby – Astor Piazzolla: Aconagua – koncert pro akordeon – Petr Vacek akordeon, Nikolaj Chaikín: concerto No.1. in Bb major for accordion and Orchestra.

Organizace a průběh činnosti: každé z dětí si vyzkouší za pomoci učitele hru na akordeon. Seznámí se s klaviaturou a basy na akordeonu. Vyzkouší si, jak se akordeon ovládá oběma rukama za souběžného tahání měchu. Potězkají si hudební nástroj a zkusí s ním manipulovat.

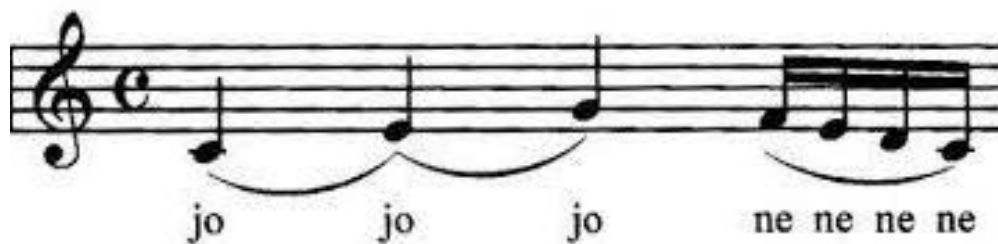
Motivace: učitelka dětem na koberec rozloží části puzzle hudebních nástrojů. Děti mají za úkol nástroje nejen dobře složit, ale zároveň i pojmenovat. Poté mají všechny nástroje vyobrazené na složeném puzzle hledat ve třídě, kam je předtím učitelka schovala. Najdou všechny, jen jeden nástroj nemohou objevit...akordeon.

Po chvíli hledání učitelka nástroj dětem ukáže a začnou si povídat: „*Znáte, děti, tento nástroj? Již jste ho někdo viděl? Nebo na něj hrál? Znáte někoho, kdo na takový nástroj hraje? A víte, jak se jmenuje? A víte, jak se na takový nástroj hraje? Ne? Tak já vám to vše povím a ukážu.*“

Společně si povídají o hudebním nástroji a poslechnou si lidové písně a klasické skladby na akordeonu.

Artikulační a dechová cvičení: děti dýchají za doprovodu tahání měchu na akordeonu. Při roztahování měchu se děti nadechnou a při stažení měchu vydechnou. Cvičení několikrát opakujeme.

Rozezpívání: rozezpívání je vedeno za doprovodu akordeonu na klaviatuře, střídáním tónů c, e, g, f, e, d, c. Rozezpívání se několikrát opakuje.

Obr. 1 Rozezpívání jo, jo,jo

Ukázka hry na akordeon: učitelka dětem názorně předvede hru na akordeon a na foukací harmoniku. Společně pak hledají rozdíly mezi nástroji.

Společný zpěv s doprovodem akordeonu: pro tuto činnost byla zvolena jednoduchá lidová píseň „Kočka leze dírou“, kterou všechny děti dobře znají. Nejdříve si děti píseň poslechnou za doprovodu akordeonu a poté si ji společně zazpívají.

Závěrečná část: nastínění námětů na další hudební činnosti s akordeonem, které budou následovat. Výroba akordeonu v odpoledních hodinách dle přání dětí. (viz příloha č. III)

Zhodnocení: učitelka se dětí se zeptá, zda se jim hudební nástroj líbil a zda by o něm chtěly ještě vědět, následně si společně shrnou informace, které děti získaly.

Hudební činnosti s písní

Název písně: Jede, jede poštovský panáček (viz příloha č. IV).

Místo: vnitřní prostor MŠ – třída Soviček.

Pomůcky: akordeon, Orffovy nástroje, obrázky, trubka, omalovánka.

Organizace a průběh činnosti: děti si sednou na koberec a učitelka vypráví krátký příběh. Společně provedou dechové cvičení, rozezpívají se, nacvičí píseň a zrytmizují slova pomocí zvuků Orffových nástrojů.

Motivace: „Kdysi dávno to vůbec nebylo jako dnes. Neexistovaly telefony, neexistovala auta, dokonce nejezdil ani vlak. Pokud si lidé chtěli nebo potřebovali něco

řící, museli si poslat dopis. Ale tehdy neexistovala pošta ani poštovní schránky a dopisy rozvážel pán, kterému se říkalo kurýr, posel nebo listonoš. A proč si děti myslíte, že se mu říkalo listonoš? Ano, protože nosil listy. Nebo se mu také říkalo poštovský panáček. A ten pán jezdil kočárem, který byl tažený koňmi. Vpředu kočáru měl malou trubku a když přijel do vesnice, tak na ni zatroubil, aby všichni věděli, že veze poštu. Vzadu na kočáru měl truhličku, do které si ukládal zásilky a dopisy. “

Učitelka dětem ukáže obrázek kočáru s poštovským panáčkem (viz příloha č. V), ukáže jim trubku a děti si zkusí zatroubit.

Artikulační a dechové cvičení: děti si před pusou udělají kornoutek z dlaní (znázorňují poštovní trubku), nadechnou se nosem a zkusí s různou intenzitou vydechovat vzduch do kornoutku, opakují několikrát.

Rozezpívání: děti se postaví do kruhu, jednoduché rozezpívání provedou za doprovodu hry na akordeon, učitelka na klaviatuře střídá tóny a, h, fis, d. Rozezpívání se několikrát opakuje.

Obr. 2 Rozezpívání hop, koníčku, hop

Nácvik písně: píseň učitelka nejdříve zahraje na akordeon (p – piano – slabě). První sloka této písně nás zavede na cestu, kde dupou koně (děti zadupou), práší se a je slyšet zvuk trubky (děti naznačí, jak troubí na trubku). Poté se děti v kruhu posadí na zem a pomocí ozvěny probíhá nácvik písně. Tato forma nácviku je v hudebních činnostech velmi zažitá a oblíbená. Učitelka dětem zazpívá jednu sloku, kterou postupně děti opakují. Takto proběhne nácvik postupně (třeba i v několika hodinách) všech slok písně.

Nejdříve si tedy děti píseň pomocí ozvěny natrénují, poté se k nácviku přidá doprovod akordeonu. Učitelka zahraje a zazpívá čtyři takty, poté pokračují děti. Tímto způsobem je proveden první nácvik písní (viz níže).

Je – de / je – de / poš – tov – ský / pa – ná – ček / (učitelka)

je – de / je – de / poš – tov – ský / pa – ná – ček / (děti opakují)

je – de / je – de / poš – tov – ský / pán /. (učitelka)

Je – de / je – de / poš – tov – ský / pán /. (děti opakují)

Vpře – du má/ tru – bič – ku/ vza – du zas/ truh – lič – ku/ (učitelka)

vpře – du má/ tru – bič – ku/ vza – du zas/ truh – lič – ku/ (děti opakují)

je – de / je – de / do Ro – ky / can /. (učitelka)

Je – de / je – de / do Ro – ky / can /. (děti opakují)

Zpočátku je nutné dětem nastavit pomalé tempo tak, aby se mohly lépe soustředit, vnímat tóny a melodii písně, a především si zapamatovat slova písně.

Rytmizace slov: každé z dětí si vybere jeden z Orffových nástrojů. Postupně si ukáží, kdo má jaký nástroj, jak se na něj hraje a jaký vydává zvuk. Za doprovodu zvuků Orffových nástrojů rytmizují po slabikách slova z písně.

Závěrečná část: všichni si za doprovodu akordeonu píseň zazpívají e a dostanou omalovánku poštovského panáčka domů, aby si ji mohly vybarvit (viz příloha č. VI).

Zhodnocení: společně si popovídají o písničce, kterou se naučily zpívat za doprovodu akordeonu. Učitelka se dětí zeptá, jak se jim líbil hudební nástroj a zda by někdo z nich na tento nástroj chtěl umět hrát.

Využití hudební činnosti: při této hudební činnosti byly kombinovány především poslechové, pěvecké a instrumentální činnosti.

Hudební činnosti

Název písně: Jede, jede poštovský panáček

Místo: vnitřní prostor MŠ – třída Soviček.

Pomůcky: akordeon, padák, dopisy, kokosy, plechová tabulka, dešťová hůl, pompony.

Organizace a průběh činnosti: děti se posadí na koberec, poslechnou si vyprávění, aplikují dechové cvičení a rozezpívají se. Poté si vytleskají slova po slabikách a ztvární příběh pomocí ruchů a zvukomalby.

Motivace: „*Minule vezl poštovský panáček kočárem dopisy a určitě je všechny dobře dovezl. Dnes musí doručit další, možná i odpovědi na minulé dopisy. Nejprve se mu jede dobře, protože je krásný slunečný den, ptáčci zpívají a někde v dálce šumí les. Ale jak to tak často bývá, počasí se zhorší. Začne foukat vítr, občas prší a v dálce zní bouřka. Tak uvidíme, jak to s poštovským panáčkem a jeho kočárem dopadne.*“

Artikulační a dechové cvičení: učitelka dětem rozloží padák a vhodí do něj malé, lehoučké papírové dopisy. Co se stane poštovskému panáčkoví s dopisy, když zafouká vítr? Děti se snaží dofouknout dopisy doprostřed padáku. Tuto aktivitu provádí vestoje okolo padáku. Děti se musí soustředit na dopisy a na správný nádech i výdech.

Rozezpívání: děti se rozezpívají s doprovodem akordeonu. Na klaviatuře učitelka střídá tóny f, g, a. Rozezpívání se několikrát opakuje.

Má-me krás-ný den

Obr. 3 Rozezpívání máme krásný den

Opakování písně doplněné zvukomalbou a ruchy: děti si společně s učitelkou a doprovodem akordeonu zazpívají písničku, kterou se v minulé hodině naučily a zkusí ji ztvárnit. Učitelka sloky rozdělí za doprovodu akordeonu do několika částí, aby měly děti možnost vnímat a předvádět příběh, který v písničce slyší.

V této části nechá učitelka děti samostatně vymýšlet vlastní ztvárnění, je tak podporován rozvoj jejich vnímání, fantazie, kreativity, spolupráce a pohybového vyjádření.

Děti si mohou zpestřit píseň zvukomalbou a ruchy. Jedna sloka může být se zpěvem a hudbou, druhá např. pouze s tichým doprovodem akordeonu, kde tak vznikne prostor pro zvukomalbu a ruchy (např. klapot koní děti napodobí ťukáním kokosovými ořechy o sebe, bouřku boucháním do plechové tabulky, dešť napodobí dešťovou holí nebo šustícími pompony atd.). Dětem je ponechán volný výběr, zda chtějí předvádět ruchy, zvukomalbu nebo zpívat.

Rytmizace slov: v této části si děti vymýšlejí slova či slovní spojení k příběhu a následně za asistence učitelky vytleskávají jednotlivé slabiky za pomoci počítání a krokování.

mod – rý ka – bá – tek	5 slabik, 5 kroků
krás – né po – ča – sí	5 slabik, 5 kroků
dlou – há ces – ta	4 slabiky, 4 kroky
vel – ký mrak, bouř – ka	5 slabik, 5 kroků

Tato činnost bývá ze začátku pro děti velice obtížná, ale tím, že ji od začátku školního roku učitelky pravidelně zařazují, pro většinu z nich již není tak složitá.

Závěrečná část: zpěv dětí s doprovodem akordeonu a ruchů. Po této činnosti následuje vycházka na poštu, kde si děti pošlou dopis.

Zhodnocení: učitelka poskytne dětem možnost vyjádřit se, zda se jim činnost líbila/nelíbila a co by příště udělaly jinak. Zda je něco, co jim nešlo a chtěly by se o to s ostatními ve třídě podělit.

Využití hudební činnosti: při této hudební činnosti byly kombinovány pohybové činnosti, instrumentální, poslechové a hudebně pohybové i pěvecké.

Hudební činnosti

Název písně: Jede, jede poštovský panáček

Místo: vnitřní prostor MŠ – třída Soviček.

Pomůcky: akordeon, Orffovy nástroje, dřevěné rekvizity koní, provázky, hřebílko, další pomůcky využívané v minulých hodinách.

Organizace a průběh činnosti: děti se posadí na zem a vyslechnou si příběh, poté následuje dechové cvičení, rozezpívají se, zopakují si píseň, doprovodí se na Orffovy nástroje a společně si zatancují.

Motivace: „*Poštovský panáček často jezdil na dlouhé cesty. Aby koně takovou cestu vydrželi, musel o ně dobře starat. To znamená dávat jim krmení a pítí. Víte děti, čím se takový kůň krmí a co pije? Také je musel každý den hřebelcovat a čistit, aby měli krásnou srst. Víte, co znamená hřebelcovat a čistit koně?*“

Za pomoci vlastního těla děti předvádí hřebelcování koně. První, natažená ruka představuje koně (dlaň je hlava, předloktí dlouhý krk) a druhou rukou se děti pěkně pohladí a „vyhřebelcují“. Učitelka dětem ukáže opravdové hřebílko na hřebelcování koně.

Artikulační a dechové cvičení: děti se posadí tak, aby měly pokrčená kolena od sebe a chodidla na zemi. V rukou drží provázek jako opratě od koní a slovy „*prrr – prrr – prrr*“ koně zastaví, mlaskáním je pobídnou. U tohoto cvičení je důležité, aby hrudník zůstal vzpřímený. Díky zvednutým rukám při držení opratí a zvedání paží se uvolňují spodní žebra a s každým „*prrr*“ se uvolňuje břicho tak, aby se mohla břišní stěna napružit.

Rozezpívání: rozezpívání je vedeno za doprovodu akordeonu, na klaviatuře učitelka střídá již známé tóny a, h, fis, d. Rozezpívání se několikrát opakuje.

Hudební činnosti

Název písně: Jede, jede poštovský panáček

Místo: vnitřní prostor MŠ – třída Soviček.

Pomůcky: akordeon, Orffovy nástroje, větrníky.

Organizace a průběh činnosti: děti si poslechnou příběh, procvičí si dechové cvičení, rozezpívají se a poté celou píseň ztvární za doprovodu Orffových nástrojů.

Motivace: „Dnes poštovský panáček rozvážel dopisy po celém kraji. Poslední dopis vezl Elišce, která bydlela v malé chaloupce na konci vesnice vedle větrného mlýna. Jeho mlýnské lopatky se točily velmi rychle, protože foukal silný vítr. Poštovský panáček se bál, že přijde bouřka a on s koňmi promokne, a tak se u Elišky v chaloupce schoval, než se bouřka přežene. A také byl zvědavý, co se píše v dopise, který Elišce přivezl. Když si Eliška dopis přečetla, byla moc šťastná, protože ji v dopise její milý požádal o ruku. Kdo děti ví, co to znamená?“ (viz příloha č. VII).

Artikulační a dechové cvičení: každé dítě dostane jeden větrník, nadechne se a s výdechem větrník roztočí. Děti se narovnají a co nejvíce se nadechnou. Učitelka kontroluje, aby nezvedaly ramena a nadechovaly se do břicha. Čím větší nádech a výdech, tím více se větrník točí.

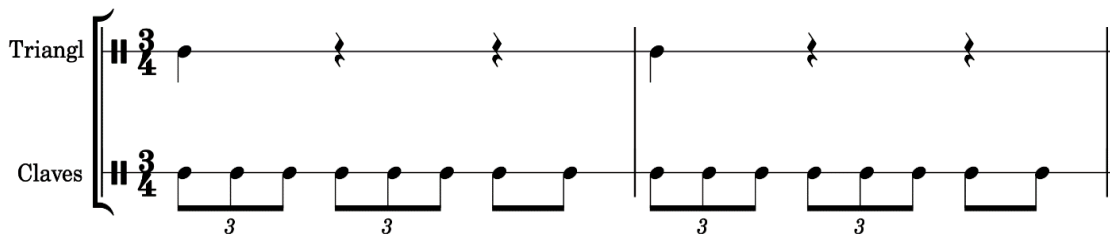
Rozezpívání: děti se rozezpívají s doprovodem akordeonu. Učitelka na klaviatuře střídá tóny c, e, g, a, g, a, g, e, c. Hraje nahoru a dolů. Rozezpívání se několikrát opakuje.

Obr. 5 Rozezpívání jano, jano

Přidání hry na Orffovy nástroje: děti si společně za doprovodu akordeonu a zpěvu zopakují pohybové ztvárnění písně z předešlé hodiny.

Nyní se děti rozdělí do skupin podobného počtu. Učitelka dětem znovu předvede, jak se hraje na Orffovy nástroje. Každá skupina hraje s jiným Orffovým nástrojem odlišnou část písně (případně sloku), ale ve stejném rytmu. Učitelka dětem podrobně vysvětlí postup. Děti vše nejdříve zkusí bez doprovodu akordeonu, doprovod akordeonu učitelka postupně přidává. Po nácviku zkusí vše společně.

Obr. 6 Orffovy nástroje

Závěrečná část: děti a učitelka písničku společně s doprovodem akordeonu zazpívají a zahrají na vybrané Orffovy nástroje.

Poštovský panáček přijel také do MŠ Sluníčko a přivezl každému dítěti dopis, ve kterém je ukryta hádanka k následujícím hudebním činnostem. Děti mají uhádnout, koho si Eliška vezme za muže a v jaké písničce se o nich dvou zpívá (příloha č. VIII).

Zhodnocení: děti si zkusí samy zhodnotit proběhlou činnost. Společně si o ní povídají, zároveň si zopakují názvy Orffových nástrojů.

Využití hudební činnosti: v této hudební činnosti byly kombinovány poslechové, pěvecké, instrumentální i hudebně pohybové činnosti.

Hudební činnosti

Název písně: Kalamajka, mik, mik (viz příloha č. IX)

Místo: vnitřní prostor MŠ – třída Soviček.

Pomůcky: akordeon, dřevěné vařečky, plastové nádoby, interaktivní tabule.

Organizace a průběh činnosti: děti si sednou na koberec, zavřou oči a paní učitelka vypráví krátký příběh. Po dechovém cvičení a rozezpívání následuje nácvik písně.

Motivace: „Děti, vzpomeňte si, co vám poštovský panáček přivezl za zprávu. Uhádnly jste všichni, koho si Eliška vezme za muže? A víte, co to znamená? Ano, znamená to svatbu. Svatbu Elišky a kominíka. Taková svatba vyžaduje velkou přípravu, na kterou se kromě jiného musí navařit i spousta jídla. A my si postupně zkusíme takovou svatbu připravit a k tomu se naučíme ještě i novou písničku“.

Učitelka ukáže dětem svatbu na interaktivní tabuli. Dále si děti poslechnou novou píseň, kterou jim na akordeon a zpěvem doprovodí jejich učitelka.

Dechové cvičení: každé dítě dostane dřevěnou vařečku a plastovou nádobu, která znázorňuje hrnec. Posadí se na zem do kruhu a v hrnci vařečkou míchají jídlo. Jídlo je horké a děti musí foukat, aby ho ochladily (nádech nosem a výdech ústy – foukají různě silně).

Rozezpívání: jednoduché rozezpívání opět za doprovodu akordeonu, na klaviatuře učitelka střídá tóny c2, h, a, g, f. Rozezpívání se opakuje sestupně a vzestupně.

Jdem pro bram-bo - ry

Obr. 7 Rozezpívání jdem pro brambory

Nácvik písně: písnička je o svatbě. Pro lepší představivost děti mohou zavřít oči. Učitelka písničku zahraje na akordeon (p – piano – slabě) a zazpívá.

Poté proběhne prvotní nácvik písně pomocí ozvěny. Učitelka zahraje a zazpívá dva takty, poté pokračují děti. Tímto způsobem je proveden první nácvik písně. Zpočátku učitelka dětem určí pomalé tempo tak, aby se mohly lépe soustředit a vnímat tóny a melodii písně, až si děti píseň osvojí, může jim tempo zrychlit (viz níže).

Ka – la – maj – ka / mik – mik – mik / (učitelka)

ka – la – maj – ka / mik – mik – mik / (děti opakují)

ože – nil se / ko – mi – ník / (učitelka)

ože – nil se / ko – mi – ník / (děti opakují)

vzal – si že – nu / E – li – šku / (učitelka)

vzal – si že – nu / E – li – šku / (děti opakují)

v roz – tr – ha – ném / ko – ží – šku / (učitelka)

v roz – tr – ha – ném / ko – ží – šku / (děti opakují).

Děti si píseň pomocí ozvěny natrénují, učitelka poté přidá k nácviku hru na akordeon.

Rytmizace slov: děti vymýšlí názvy svatební jídel a vytleskávají rytmus.

po – lév – ka 3 slabiky

sva – teb – ní ko – lá – če 6 slabik

Doprovod s vařečkami: děti mají vařečky a vždy v sudé takty klepnou vařečkami o sebe (budou tedy ťukat na slova mik, mik, mik, kominík, Elišku, kožíšku). Po zvládnutí této části se děti rozdělí na dvě skupiny. První skupina bude liché takty do rytmu tleskat, druhá skupina bude nacvičené sudé takty ťukat vařečkami. Děti jsou doprovázeny na akordeon. Tato aktivita bývá poprvé pro děti obtížná, ale tím, že je často zařazována při jiných hudebních činnostech, mají ji osvojenou.

Závěrečná část: všichni společně za doprovodu akordeonu a vařeček celou píseň zazpívají. V odpoledních hodinách si děti upečou svatební koláčky.

Zhodnocení: učitelka se ptá dětí, zda se jim tato písnička líbí a zda by dokázaly vymyslet i jiné aktivity, které by se jim líbily.

Využití hudební činnosti: v této hudební činnosti byly kombinovány poslechové, pěvecké činnosti, instrumentální i hudebně pohybové činnosti.

Hudební činnosti

Název písně: Kalamajka, mik, mik, mik

Místo: vnitřní prostor MŠ – třída Soviček.

Pomůcky: akordeon, dětské kostýmy, interaktivní tabule, lístky z květů (např. z hedvábného papíru), Orffovy nástroje, poslechová skladba Felix Mendelssohn Bartholdy Svatební pochod

Organizace a průběh činnosti: děti se pohodlně posadí na koberec a poslechnou si skladbu Svatební pochod na interaktivní tabuli. Procvičí si dechové cvičení a poté se rozezpívají s akordeonem. Píseň ztvární s pomocí Orffových nástrojů.

Motivace: „*Pro nevěstu a ženicha je svatba velkým dnem, a tak všichni vše pečlivě připravují. Minule jsme na svatbu něco uvařili, dnes se oblékneme do kostýmů, založíme svatební kapelu a zkusíme si průvod svatebčanů.*“ Učitelka dětem na interaktivní tabuli ukáže svatební kapelu a průvod.

Artikulační a dechové cvičení: děti napodobují pusou svatebčany, jak jedí jídlo, mlaskají, olizují se, polykají atd. Při svatebním průvodu hází družičky před ženicha a nevěstu na cestu malé lísky z květů. Každé dítě dostane malý květinový lístek. Nejdříve se děti nadechnou a přivoní k lístku. Znovu se nadechnou a lehounce a dlouze fouknou do lístku (opakují).

Rozezpívání: děti se rozezpívají za doprovodu akordeonu, na klaviatuře se střídají tóny g, a, g, f, e, d, c. Rozezpívání se několikrát opakuje.

Obr. 8 Rozezpívání tulipán

Nácvik písně s dramatizací a doprovodem Orffových nástrojů: zopakování nacvičené písně z minulé hodiny. Děti, které chtějí, se obléknou do kostýmů. Dvě děti představují nevěstu a ženicha, mají věneček se závojem a cylindr. Ostatní děti se rozdělí na dvě skupiny. První skupina představuje svatebčany, druhá skupina kapelu. Nejprve všichni nacvičují hru s nástroji (stále máme děti ve dvou skupinách), přičemž jsou využity zkušenosti z minulé hodiny. Některé děti mají ozvučná dřívka, jiné zase drhla (v každé skupině je poměrově stejné zastoupení Orffových nástrojů). Děti s ozvučnými dřívky hrají liché takty, děti s drhly hrají sudé takty.

Závěrečná část: společně si všichni za doprovodu akordeonu píseň zazpívají. První skupina dětí znázorňuje svatební průvod. První kráčí ženich s nevěstou, za nimi kráčí ostatní. Druhá skupina dětí jim k tomu hraje za doprovodu akordeonu a dopomoci druhé učitelky, která ukazuje nástup nástrojů. Skupiny se v činnosti prostřídají.

Zhodnocení: povídání hraní v kapele, o tom, kdo měl jaký hudební nástroj a jak se jmenoval. Co se komu v činnostech líbilo nebo nelíbilo.

Využití hudební činnosti: v této hudební činnosti byly kombinovány poslechové, pěvecké, instrumentální i pohybové činnosti.

Hudební činnosti

Název písně: Kalamajka, mik, mik, mik

Místo: vnitřní prostor MŠ – třída Soviček.

Pomůcky: akordeon, kameny ze zvonkohry, paličky, pompony, papírové kapesníky

Organizace a průběh činnosti: děti si poslechnou příběh k písni, společně si procvičí dechové cvičení a rozezpívají se. Poté si nacvičí píseň a vyzkouší si melodický strom doprovázený zvukomalbou.

Motivace: „Byl nádherný a jasný den. Sluníčko hrálo a ptáčci zpívali. Svatební průvod šel po velké louce, která byla plná barevných květů. V tom malinko zafoukal vítr do nevěstina závoje, a jak byl lehoučký, krásně se nadnášel.“

Artikulační a dechové cvičení: provádí se pomocí papírového kapesníku. Děti si dají kapesník před obličej a foukají do něho (nádech nosem a výdech pusou) tak, aby každému kapesník vlál. Poté každé dítě zmačká kapesník do kuličky a co nejvíc foukne, aby mu kulička odlétla. Tuto aktivitu několikrát zopakují.

Rozezpívání: rozezpívání probíhá za doprovodu akordeonu, na klaviatuře se střídají tóny g, e. Rozezpívání se několikrát opakuje.

Rozezpívání haló

Obr. 9 Rozezpívání haló, haló

Melodický strom a zvukomalba: děti se rozdělí do dvou skupin. Učitelka hraje na akordeon. Dětem v první skupině mají pompony, budou znázorňovat vánek a lehce foukat do pomponů. Druhá skupina vytvoří melodický strom. Děti se postaví do kruhu vedle sebe, zády dovnitř kruhu. Děti si předpaží a učitelka každému na ukazováčky pověsí kameny ze zvonkohry. Dvě děti obcházejí kruh a paličkami opatrně ťukají ostatním lehce na kameny. Tím vytváří melodické zvuky. Pak se skupiny vymění.

Závěrečná část: v závěru je propojeno dohromady vše naučené. Děti se mohou vystřídat.

Zhodnocení: společné povídání o tom, co se děti v této činnosti naučily, co se jim líbilo/nelíbilo a z jakého důvodu. Co by si příště chtěly ještě vyzkoušet.

Využití hudební činnosti: v této hudební činnosti byly kombinovány především poslechové, pěvecké a instrumentální činnosti.

Hudební činnosti

Název písně: Kalamajka, mik, mik, mik

Místo: vnitřní prostor MŠ– třída Soviček.

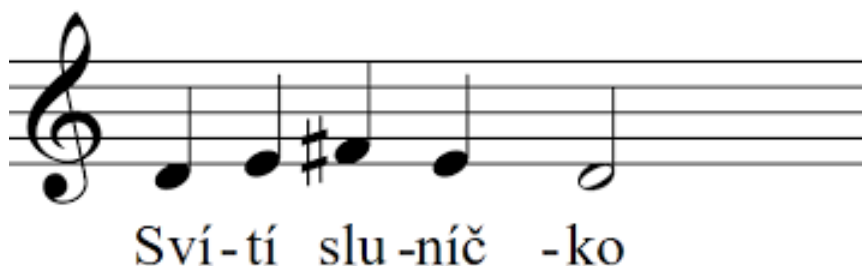
Pomůcky: akordeon, dětské kostýmy

Organizace a průběh činnosti: děti si sednou ke stolečku, kde si poslechnou příběh a vyzkouší artikulační a dechové cvičení. Po rozezpívání se naučí tanec k písni, který si na závěr společně zatancují.

Motivace: „Všichni na svatbě se radují, hodují a tancují. I my se dnes naučíme k naší písni také taneček, který si společně zatancujeme.“ Učitelky tanec názorně předvedou.

Artikulační a dechové cvičení: děti se posadí ke stolečku a každé dostane kelímek s vodou a brčko. Děti mají za úkol brčkem do kelímku foukat tak, aby se ve vodě dělaly bubliny. Toto dechové cvičení nelze dělat delší dobu, děti by mohla rozbolet hlava.

Rozezpívání: rozezpívání je opět za doprovodu akordeonu na klaviatuře, a to pomocí střídání tónů d, e, fis, e d. Rozezpívání se několikrát společně opakuje.

Obr. 10 Rozezpívání svítí sluníčko

Nácvik tance: Tanec je vhodné nacvičovat po částech. Dvojice dětí se za sebe seřadí tak, aby vpředu stála dívka a vzadu stál chlapec. Děti upaží a chytnou se za ruce.

V tomto držení následují 1. a 2. takt (Kalamajka mik, mik, mik), kdy jdou děti dva kroky bokem vpravo a na 3. a 4. takt (oženil se kominík) jdou dva kroky bokem zpět vlevo. Na 5. a 6. takt (vzal si ženu Elišku) se na sebe společně podívají (tzv. okénko) nejdříve na jednu stranu a poté na druhou stranu. Na 7. a 8. takt (v roztrhaném kožíšku) se jednou rukou dívka pustí a chlapec ji na místě točí dokola.

Závěrečná část: písničku si společně zazpívají a zatancují, učitelka je doprovází na akordeon. V závěru vše předvedou dětem z ostatních tříd.

Zhodnocení: proběhne formou otázek, jak se dětem společně tancovalo, zda by si příště chtěly vyzkoušet i jiný druh tance, zda pro ně bylo obtížné tancovat a současně zpívat písničku.

Využití hudební činnosti: v této hudební činnosti byly kombinovány poslechové, pěvecké a hudebně pohybové činnosti.

ZÁVĚR

Jak již bylo řečeno, hudebnost je nedílnou součástí lidské osobnosti. Základy hudebnosti jsou položeny již v prenatálním věku a po narození hudební vývoj člověka pokračuje. Nezpochybnitelný vliv na rozvoj hudebnosti má okolní a podnětné prostředí, kdy jedním z nich je právě prostředí mateřské školy. Hlavním úkolem předškolního vzdělávání je všestranný rozvoj osobnosti dítěte, především ten hudební, který svým vhodným působením a vhodně zvolenými hudebními činnostmi významně ovlivňuje pedagog.

Bakalářská práce se zabývala rozvojem hudebnosti předškolních dětí s využitím hry na akordeon. Téma si autorka vybrala proto, že pracuje v mateřské škole a k hudbě pociťuje celoživotní lásku.

Cílem bakalářské práce bylo seznámit děti v mateřské škole s akordeonem a hrou na něj, a to za využití hudebních činností přispívajících k rozvoji jejich hudebnosti.

Bakalářská práce byla rozdělena do šesti kapitol, dále členěných na podkapitoly. První kapitola představila klasifikaci hudebních nástrojů a jejich současné dělení na skupiny a podskupiny. Ve druhé kapitole byl představen samotný hudební nástroj akordeon. V podkapitolách byly objasněny pojmy harmonika a akordeon, dále zde byly uvedeny typy akordeonů, popsána stavba a základní části tohoto nástroje. Třetí kapitola byla zaměřena na historii akordeonu. V rámci jednotlivých kapitol byli čtenáři seznámeni s předchůdci akordeonu, byl jim přiblížen jeho historický vývoj a jeho postavení v kontextu v českých zemích. Čtvrtá byla věnována hudebnosti a hudebnímu vývoji dítěte. V podkapitolách byl vysvětlen pojem hudebnost, popsán hudební vývoj dítěte předškolního věku a krátce zmíněn předškolní věk ve spojitosti s mateřskou školou.

Pátá kapitola byla zaměřena na hudební rozvoj dětí v mateřské škole s důrazem na nejčastěji provozované hudební činnosti, které tento rozvoj podporují. Poslední, šestá kapitola představila hudební činnosti, které vytvořila autorka bakalářské práce. V první podkapitole byla ve stručnosti představena mateřská škola, ve které autorka bakalářské práce pracuje. Druhá podkapitola charakterizovala třídu předškolních dětí, třídní složení, zaměření a materiální vybavení třídy. Ve třetí, nejobsáhlejší podkapitole autorka zpracovala konkrétní hudební činnosti, jejichž cílem je hudební rozvoj dětí.

Předškolní období je považováno za jednu z nejdůležitějších etap hudebního vývoje dítěte. V tomto období je u dětí nezbytné vytvářet a udržovat pozitivní vztah k hudbě. Autorka se v této práci snažila poukázat na to, že akordeon může být k podpoře správného hudebního rozvoje dětí tím vhodným hudebním nástrojem.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BEZPALCOVÁ, J. *Škola hry na knoflíkový akordeon. 2. díl* [hudebnina]. 1. vyd. [Praha]: Michal Plachta - chromatika.cz, 2013. 154 s. ISMN 979-0-9004022-1-9.
- BUCHNER, A. *Hudební automaty*. 1. vyd., Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1959.
- HOLAS, M. *Hudební pedagogika*. Praha: HF AMU, 2004. ISBN 80-7331-018-X.
- KARNETOVÁ, H. *Hudební nástroje v souvislostech*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. ISBN 978-80-7041-250-3.
- KORYČAN, L. *Akordeon. Konstrukce a stavba akordeonu*. Hradec Králové.
- KRÁLOVÁ, E. et. al. *Hudební klima a dítě: Hudobná klima a dieťa*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2016. ISBN 978-80-7290-885-1.
- KURFÜRST, P. *Hudební nástroje*. Praha: Togga, 2002. ISBN 80-902912-1
- KURFÜRST, P. *Základy hudební akustiky*. Brno: Masarykova univerzita, 2000. ISBN 80-210-2333-3.
- LIŠKOVÁ, M. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006. ISBN 80-86307-26-3.
- SEDLÁK, F., VÁŇOVÁ, H. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2060-2.
- VIČAR, J. *Akordeon a jeho hudební uplatnění*. 1. vyd., Praha: Panton, 1981.
- ZEZULA, J., JANOVSÁ, O. *Hudební výchova v mateřské škole: (metodika): učebnice pro 2. až 4. ročník studijního oboru Učitelství pro mateřské školy na středních pedagogických školách i pro praxi učitelek mateřských škol*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. Učebnice pro střední školy (Státní pedagogické nakladatelství). ISBN 80-04-24939-6.

Online zdroje

- ČERTKOVÁ, T. *Hudební výchova jako součást vzdělání budoucích pedagogů mateřských škol*. Masarykova univerzita, 2018, ISSN 1803-1331. Dostupné z: http://www.ped.muni.cz/wmus/studium/doktor/teoreticke_reflexe_hv_14_1/certkova.pdf.
- Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupné z: *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*, MŠMT ČR (msmt.cz)
- DELICIA Junior 60, Black. In: *Kytary.cz* [online]. [cit. 2018-06-18]. Dostupné z: <https://kytary.cz/delicia-junior-60-black/HN129933/>
- Heligonka Delicia POPULAR 1904, ladění C-F, pro děti, dvouhlas pravá ruka, tříhlas basy. In: *Delicia.cz* [online]. [cit. 2018-06-18]. Dostupné z: <https://www.delicia.cz/produkt/popular-1904/>
- Decoração Festa Junina + Comidas Típicas. In: *Pinterest.com* [online]. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://pin.it/3F7SDPH>
- Jede, jede poštovský panáček. In: *Zpěvníček | RC Beruška* [online]. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://rcberuska.cz/kukatko/zpevnicek/>
- Obrázek poštovského panáčka. In: *ZŠ a MŠ Grafická* [online]. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: https://zsgraficka.cz/wp-content/uploads/2021/06/ukoly_15.3..pdf
- Jede, jede poštovský panáček. In: *Pinterest.com* [online]. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://pin.it/5ME5otx>
- Třebíčský mlýn. In: *Třebíčský větrný mlýn – Větrník | VětrnýMlýnTřebíč.cz* [online]. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://www.vetnymlyntrebic.cz/>
- Kalamajka, mik, mik, mik. In: *Na svatbě | Málotřídní škola* [online]. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <http://malotridka.lusa.cz/vychovy/hudebni-vychova/druhy-rocnik/na-svatbe/>
- Omalovánka Kalamajka, mik, mik, mik. In: *Malí muzikanti | MŠ Jažlovická*. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://www.msjazlovicka.cz/15-3-19-3-mali-muzikanti-s175CZ>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I Akordeon klávesový	40
Příloha II Akordeon knoflíkový.....	40
Příloha III Akordeon z papíru.....	41
Příloha IV Notový zápis Jede, jede poštovský panáček	42
Příloha V Obrázek poštovského panáčka	43
Příloha VI Pracovní list k písni Jede, jede poštovský panáček.....	43
Příloha VII Větrný mlýn.....	44
Příloha VIII Notový zápis Kalamajka mik, mik, mik.....	45
Příloha IX Omalovánka k písni Kalamajka mik, mik, mik	45

PŘÍLOHY

Příloha I Akordeon klávesový

Zdroj: DELICIA Junior 60, Black Klávesový akordeon (kytary.cz), 2023

Příloha II Akordeon knoflíkový

Zdroj: Heligonka Delicia POPULAR, 1904, ladění C-F, pro děti, dvouhlas pravá ruka, tříhlas basy, 2020

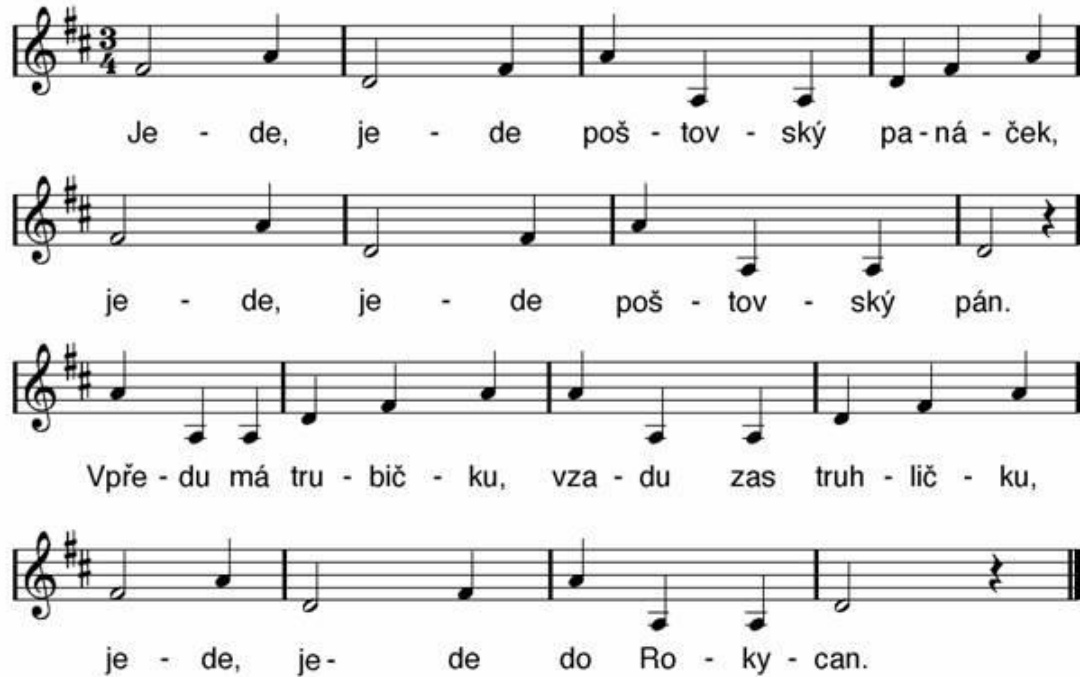
Příloha III Akordeon z papíru

Zdroj: Pinterest, 2023

Jede, jede poštovský panáček

Nejhezčí písničky pro nejmenší dětičky

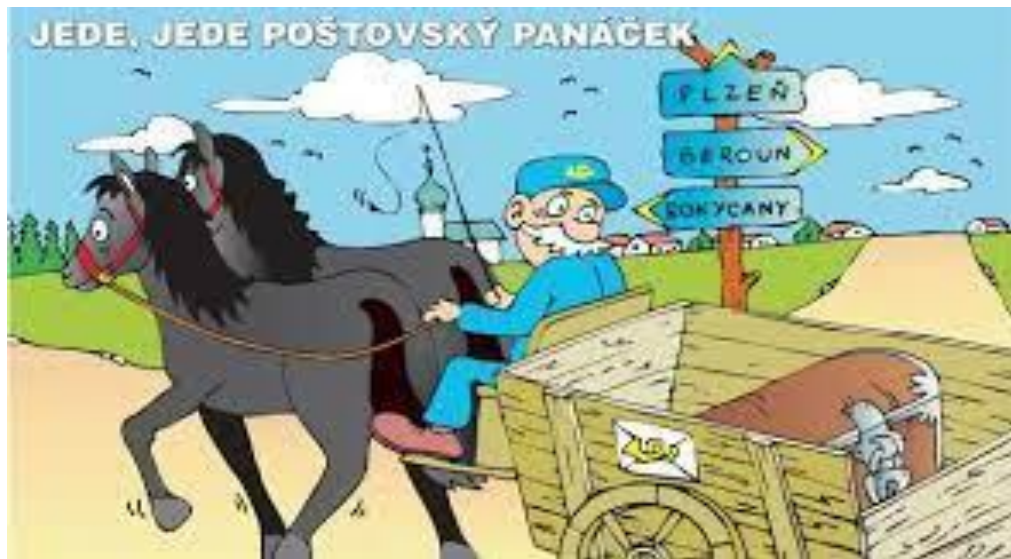

Je - de, je - de poš - tov - ský pa - ná - ček,
je - de, je - de poš - tov - ský pán.
Vpře - du má tru - bič - ku, vza - du zas truh - lič - ku,
je - de, je - de do Ro - ky - can.

Jede, jede poštovský panáček,
jede, jede poštovský pán.
Vpředu má trubičku,
vzadu zas truhličku,
jede, jede do Rokycan.

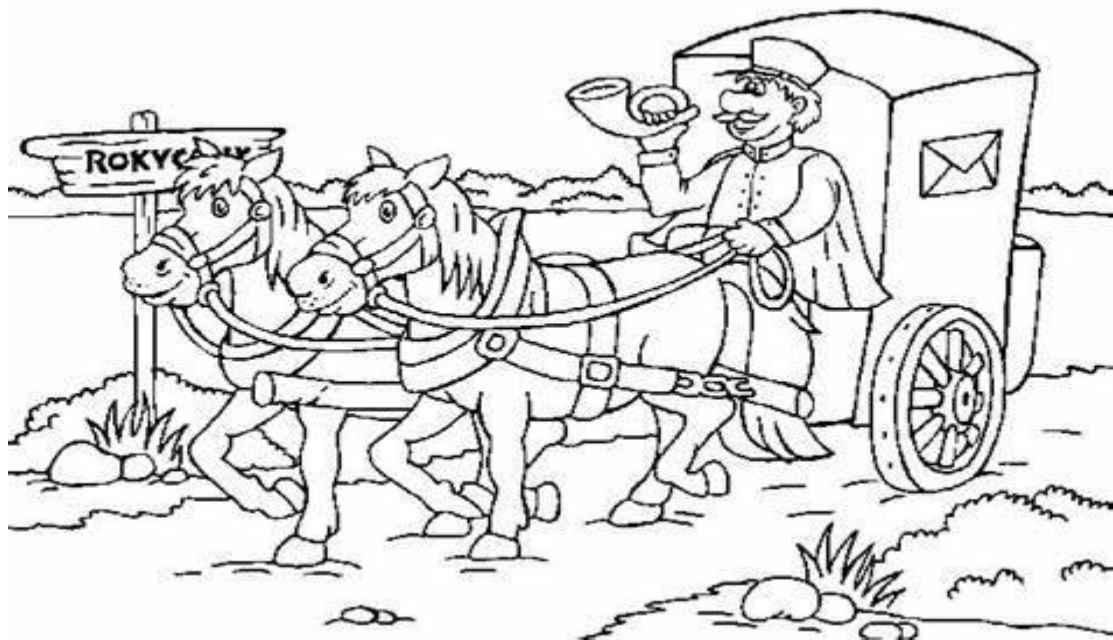
Jede, jede poštovský panáček,
jede, jede poštovský pán.
Má vraný koníčky
jako dvě rybičky,
jede, jede do Rokycan.

Příloha V Obrázek poštovského panáčka

Zdroj: ZŠ a MŠ Grafická, 2023

Příloha VI Pracovní list k písni Jede, jede poštovský panáček

Zdroj: Pinterest, 2023

Příloha VII Větrný mlýn

Zdroj: VětrnýMlýnTřebíč.cz, 2023

Příloha VIII Notový zápis Kalamajka mik, mik, mik

1. Ka - la - maj - ka, mik, mik, mik, o - že - nil se ko - mi - ník.
vzal si že - nu E - li - šku, v roz - tr - ha - ném ko - žiř - ku.

2. Kalamajka pěkná věc,
když je zima, šup na pec,
když je teplo, šup dolů,
kalamajku tancuju.

Zdroj: Na svatbě | Málotřídni škola, 2023

Příloha IX Omalovánka k písni Kalamajka mik, mik, mik

Zdroj: Malí muzikanti | MŠ Jazlovická, 2023

ABSTRAKT

MUSILOVÁ, M. Rozvoj hudebnosti pomocí hry na akordeon. České Budějovice 2023. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce Mgr. Karel Ochozka.

Klíčová slova: akordeon, historie akordeonu, hudební činnosti, hudební vývoj, hudebnost.

Bakalářská práce je zaměřena na rozvoj hudebnosti předškolních dětí s využitím hry na akordeon. Představuje hudební nástroj akordeon, popisuje hudební vývoj dítěte předškolního věku, zmiňuje hudební rozvoj v mateřské škole a nejčastěji využívané hudební činnosti v mateřské škole. Významnou část bakalářské práce tvoří konkrétní hudební činnosti. Při těchto hudebních činnostech je využita hra na akordeon. Cílem bakalářské práce je seznámení s hudebním nástrojem akordeon a představení konkrétních hudebních činností, zaměřených na hudební rozvoj dětí předškolního věku.

ABSTRACT

Developing musicality through accordion playing.

Keywords: accordion, history of accordion, musical activities, musical development, musicality.

The bachelor's thesis is focused on the development of the musicality of preschool children using the accordion playing. It introduces this musical instrument, describes the musical development of a preschool child, mentions musical development in kindergarten and the most commonly used musical activities there. A significant part of the bachelor's work consists specific musical activities. The accordion is used in here. The aim of the bachelor's thesis is to get acquainted with this musical instrument, to present specific musical activities aimed at the musical development of preschool children.